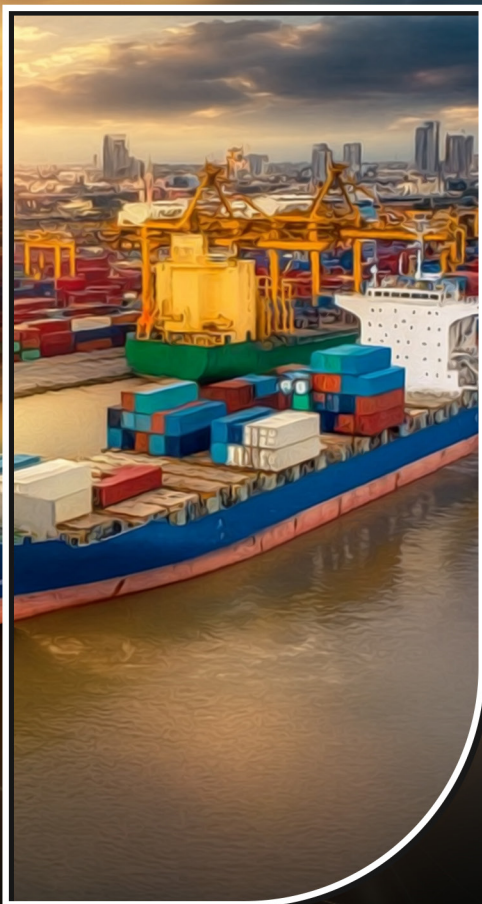

تخصصی
شدن
مناطق آزاد
ایران

۷ تهیه و تدوین:
محمد جواد
نقیری قلعه

مقدمه:

با جهانی شدن و توسعه صادرات و اهمیت موضوع اقتصاد جهانی و در پیش گرفتن روابط اقتصادی در سطح بین المللی بهای به مناطقی آزاد به شدت نیاز شده و باید کشور در پی اقتصادی صادرات محور باشد که یکی از مبادی این امر مناطق آزاد تجاری و ویژه اقتصادی هستند اما در همین نقطه با سنجش آمارها متوجه عدم توجه به رسالت این مناطق می شویم که یک علت از همین عقب ماندگی ها در اقتصاد جهانی، مناطق آزادی هستند که توجه به مزیت و ویژگی های بالقوه آنها نشده است و برای تمامی مناطق آزاد نسخه ای مشابه تجویز شده است. مناطق آزاد تجاری-صنعتی ایران در ابتدا با هدف جذب سرمایه گذاری خارجی، افزایش صادرات و ایجاد اشتغال ایجاد شدند. اما یکی از مشکلات جدی، عدم تخصص گرایی و نبود تمرکز فعالیت ها در هر منطقه بوده است. در حالی که در بسیاری از کشورهای موفق، مناطق آزاد بر اساس یک مزیت نسبی خاص (مثل فناوری، گردشگری، لجستیک یا صنایع خاص) طراحی شده اند.

امروزه بیشتر مناطق آزاد ایران به صورت چندمنظوره و بدون تعریف نقش تخصصی مشخص فعالیت می کنند. این پراکندگی و فقدان تمرکز منجر به ضعف در جذب سرمایه گذاری های هدفمند و ناکامی در توسعه صادرات شده است.

طرح مسأله:

پژوهش حاضر به بررسی این سوال می‌پردازد که:

آیا تخصصی‌سازی مناطق آزاد می‌تواند باعث بهبود عملکرد اقتصادی، جذب سرمایه‌گذاری و توسعه صادرات شود؟

مطالعه تطبیقی مناطق آزاد چین و امارات نشان می‌دهد موفق‌ترین مناطق آزاد دنیا دارای رویکرد تخصص‌گرایی هستند (مانند منطقه مالی DIFC دبی یا منطقه فناوری شنژن چین شنژن چین: تخصص در صنایع فناوری و صادرات / جبل‌علی امارات: تخصص در لجستیک و تجارت ترانزیتی / منطقه هوشی‌مین ویتنام: تخصص در تولیدات الکترونیک و نساجی) همچنین تحقیقات داخلی مرکز پژوهش‌های مجلس: به ضعف ساختاری و پراکندگی عملکردی مناطق آزاد ایران اشاره شده و پیشنهاد تخصصی‌سازی این مناطق حتی توسط این مرکز نیز مطرح شده است.

مدل پیشنهادی برای تخصیصی سازی مناطق آزاد ایران منطقه آزاد پیشنهاد تخصصی دلیل انتخاب

- کیش گردشگری و خدمات مالی ظرفیت جذب توریست و زیرساخت بانکی
 - قشم انرژی و شیلات نزدیکی به منابع نفت و گاز، ذخایر آبرزی
 - چابهار ترانزیت و حمل و نقل دسترسی به آب های آزاد و کریدور شمال-جنوب
 - ارس صنایع سبک و فناوری نزدیکی به مرزهای صادراتی (جمهوری آذربایجان)
 - انزلی تجارت و حمل و نقل دریایی موقعیت ممتاز دریای خزر
- با توجه به برنامه هفتم توسعه و سیاست های کلان اقتصاد مقاومتی، ارتقاء کارکرد مناطق آزاد اهمیت دوچندانی پیدا کرده است.

تخصص سازی می تواند مزایای زیر را ایجاد کند:

▪ **جلوگیری از اتلاف منابع و صرفه جویی در هزینه ها:**

وقتی یک منطقه آزادی به طور نمونه مانند ماکو دارای مزیتی مانند گردشگری نیست ، لزومی ندارد که این منطقه منابع مالی و غیر مالی خود را در این حوزه سرمایه گذاری کند و زیر ساخت هایی با عنوان فعالیت در آن حوزه تاسیس کند. ولی در نقطه مقابل منطقه آزاد کیش و قشم به توجه به قابلیت های فوق العاده ی گردشگری، می تواند به شدت در این حوزه موجب رونق اقتصاد شود

▪ **توسعه صادرات غیرنفتی:**

خیلی از مناطقی که دسترسی به منابع نفت ندارند می توانند با فعال کردن ویژگی های بالقوه خود به بالفعل این مهم را محقق سازند .

▪ **ایجاد زنجیره ارزش منطقه ای**

▪ **هجوم شاخص های توسعه انسانی و اقتصادی در مناطق محروم و بومیان منطقه:**

مثال آن وقتی است که شخصی در استان رشت زیست می کند و تبحر در کشت برنج و مرکبات دارد ، وقتی این منطقه تبدیل به مبدا ای برای صادرات این محصولات شود قطعاً شخصی از دیگر که غیر بومی است و تبحر در کشت برنج ندارد دیگر به این منطقه برای مشغول به فعالیت شدن نمی آید، و رشد و توسعه خود آن منطقه هم رغم خواهد خورد که در قانون مناطق آزاد به آن بیان شده است. اگر ایران بخواهد نقش مناطق آزاد را در رشد اقتصادی و افزایش سهم خود در بازارهای جهانی پررنگ کند، تخصصی سازی راهبردی ترین مسیر پیش رو خواهد بود. با اجرای سیاست های تخصصی سازی، می توان انتظار داشت: صادرات غیرنفتی افزایش یابد و نرخ اشتغال مناطق آزاد بالا رود. در نتیجه سهم این مناطق در تولید ناخالص داخلی کشور GDP از حدود ۲.۵ درصد فعلی به حدود ۵ تا ۷ درصد در افق ۱۴۰۸ برسد.

دریافت سایر مکتوبات

«قرارگاه ملی مبارزه با مفاسد اقتصادی» به عنوان یک مجموعه مردم نهاد مستقل، برآن شده است تا در مسیر مبارزه با مفاسد اقتصادی؛ با رویکردی پیشگیرانه فعالیت نماید و این مجموعه هدف خود را همسوسازی ظرفیت پژوهشگاه‌ها، رسانه‌ها و جریان‌های دانشجویی و صنفی و در یک کلام نخبگان جامعه قرار داده است تا مبدائی برای گفتمان سازی عالمانه در راستای ریشه کنی سرطان فساد اقتصادی از پیکر نظام مقدس اسلامی ایجاد گردد.

www.FesadSetiz.ir

  @fesadsetiiz

  @fesadsetiz_ir

تهران میدان انقلاب
خیابان کارگر شمالی
بن بست امین - پلاک ۱۰

۰۲۱-۶۶۴۰-۸۷۳۰

قرارگاهی مبارزه با مفاسد اقتصادی